

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/44353,Osrodek-Odosobnienia-w-Potulicach.html>
19.05.2024, 04:26

Ośrodek Odosobnienia w Potulicach

Hasło wydrukowane w **Tom III**

Ośrodek Odosobnienia w Potulicach, funkcjonował 13 XII 1981 – 31 III 1982 w Zakładzie Karnym w Potulicach k. Nakła n. Notecią. Kierowany przez naczelnika ZK ppłk Józefa Szyszło i jego z-ców: kpt. Józefa Wysockiego (odpowiedzialny za internowanych), płk. Józefa Brauze. 13 XII 1981 do ośrodka trafiło 123 internowanych; przetrzymywano w nim działaczy „S”, „S” RI, NZS, KPN i opozycji przedsierniowej; łącznie 207 osób, w tym 148 z woj. toruńskiego, 55 z bydgoskiego, po jednej osobie ze słupskiego i wrocławskiego, lubelskiego i szczecińskiego.

Internowanych ulokowano w pawilonie VII, który opróżniono z więźniów. Osadzano ich w celach 8-osobowych, wyposażonych w piętrowe prycze, drewniany stół i 8 taboretów; wewnątrz cel znajdowały się także umywalki i sedesy. Osadzeni narzekali na zimno; cele nie były ogrzewania nocą. Stosowano więzienny rygor; wieczorem urządzano apele, domagano się składania ubrań w kostkę i wystawiania ich na noc przed celą, światło gaszono o godz. 21, a pobudkę urządzano o godz. 5. Działał radiowęzeł, przez który nadawano komunikaty dla internowanych. Po kilku tygodniach rygory złagodzono, od 18 III 1982 otwarto na stałe cele, internowani mogli swobodnie poruszać się po ośrodku; udostępniono świetlicę z telewizorem, zezwolono na korzystania z biblioteki oraz organizowanie odczytów naukowych i zajęć kulturalno-oświatowych. Internowani zorganizowali naukę jęz. obcych oraz wykłady: Antoni Stawikowski (astronomia, kosmologia), Jacek Stankiewicz i Stanisław Wajsgerber (prawo), Antoni Szymkowski (historia sztuki i architektury), Jan Wyrowiński (ruch katolików świeckich w II RP i PRL); 27 II 1982 zorganizowano turniej szachowy. Wytwarzano obozowe pamiątki, takie jak stemple, znaczki pocztowe, obrazki czy różańce z chleba; dla

wszystkich internowanych wykonano specjalne pamiątkowe dyplomy, nazwane „Glejtami Bractwa Potuliczników”. Każdego dnia po wieczornym apelu internowani śpiewali hymn, *Rotę*, pieśni religijne oraz odmawiali modlitwę. Wydawano ręcznie pisane gazetki, m.in.: „Nowości Potulickie” (wydawca Stanisław Świątek, 19 n-rów), „Indeks zza krat” (Janusz Krajnik, 15 n-rów), „Serwis Informacyjny Potulickiej Agencji Prasowej” (Robert Ziemkiewicz), „Wolne Słowo” (Wiesław Cichoń, 5 n-rów). Za pomocą radia, przemyconego w trakcie widzenia przez żonę Stanisława Śmigła, słuchano audycji RWE; przeschmuglowanym aparatem fotograficznym zrobiono dokumentację zdjęciową. 13 i 31 dnia każdego mies., w miesięcznice wprowadzenia stanu wojennego i podpisania porozumienia gdańskiego w oknach cel zapalano świece; w ten sam sposób upamiętniano również: 18 II – podpisanie porozumienia rzeszowskiego, 19 III – rocznicę wydarzeń w Bydgoszczy.

Internowani poprzez zbiorowe śpiewy, krzyki i niesubordynację wobec administracji ośrodka chcieli wymusić zgodę na odstępstwa od regulaminu m.in. w zakresie swobody poruszania się. 13 I 1982 osadzeni odmówili zaprzestania śpiewu hymnu i modlitw przy otwartych oknach; zastosowano wobec nich środki przymusu fizycznego, a osoby uznane za prowodyrów zajścia (Wiesława Cichonia, Mieczysława Kukułę, Marka Obuchowicza i Marka Zabornego) osadzono w izolatkach; pozostali internowani podjęli w ich obronie protest głodowy, zebrali podpisy pod protestem, który skierowali do Sejmu i przekazali rodzinom podczas widzeń oraz bp. Marianowi Przykuckiemu w czasie jego wizyty 20 II 1982. 13-17 II 1982 prowadzono głodówkę w proteście przeciwko procesom politycznym, m.in. przeciw aresztowaniu b. internowanego S. Świątka za wydawanie „Nowości Potulickich”; uczestników głodówki karano, m.in. odmawianiem widzeń.

Internowani otrzymywali pomoc materialną od rodzin, transport darów przywoziła też aktorka Maja Komorowska. 23 XII 1981 do ośrodka przybył miejscowy ksiądz, który odprawił mszę; w nocy z 24/25 XII 1981 słuchano w celach nadawanej przez radio pasterki. Późn. władze ośrodka nie chciały się zgodzić na odprawianie kolejnych mszy. Po proteście 2 I

1982, polegającym na uderzaniu miskami w metalowe drzwi (tzw. łomot), zezwolono na cotygodniowe msze, które celebrował ks. Józef Kutermak z Bydgoszczy. 20 II 1982 internowanych odwiedził bp M. Przykucki oraz ks. ks.: Wojciech Kasyna, J. Kutermak i Andrzej Śliwiński; ponadto ośrodek wizytowali doradcy prymasa Polski m.in. Romuald Kukołowicz, 27-28 I 1982 wiceprokurator wojewódzki z Bydgoszczy Zdzisław Obuchowicz oraz wiceprezes Sądu Wojewódzkiego w Bydgoszczy Edmund Łoj.

W ośrodku działała grupa operacyjna SB, która prowadziła rozmowy ostrzegawcze z internowanymi, nakłaniała ich do podpisywania deklaracji o lojalności, werbowała agenturę, kontaktowała się z internowanymi TW i obsługiwała technikę operacyjną.

31 III 1982 pozostałe w ośrodku 44 osoby przewieziono do Ośrodka Odosobnienia w Strzebielinku.

Krzysztof Osiński

[Potulice, Region Bydgoski](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

[Zgłoś błąd](#)